

MAAILMAN Historia

SAGA
EGMONT

**LIITTOUTUNEIDEN
VASTAISKU**

MAAILMAN

Historia

 SAGA
EGMONT

**LIITTOUTUNEIDEN
VASTAISKU**

Maailman Historia

Liittoutuneiden vastaisku

SAGA Egmont

Liittoutuneiden vastaisku

Cover image: Ritzau Scanpix

Copyright © 2020 MaaIlman Historia and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726383805

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont,
www.egmont.com

Hitlerin sotilaita ajettiin länteen

Stalin julisti 27. tammikuuta 1944 Leningradin vapautetuksi. Kahden ja puolen vuoden piirityksen jälkeen Wehrmacht perääntyi. Puna-armeija ajoi takaa Saksan sotilaita, jotka joutuivat kolmessa päivässä vetäytymään 100 kilometriä länteen. Voittojen rohkaisema neuvostokenraali Govorov päätti vapauttaa Viron. Taistelussa Narvajoella Saksa kuitenkin esti hänen aikeensa, ja rintama juuttui paikoilleen.

Saksalaiset pantiin silti yhä lujille kaikilta suunnilta. Normandian maihinnousussa länsiliittoutuneet saivat 150 000 sotilasta maihin, ja Etelä-Euroopassa Britannian ja Yhdysvaltain joukot etenivät Italian halki. Sotaonni oli kääntynyt toden teolla.

MAAILMA SODASSA -sarjan seitsemäs osa seuraa akselivaltojen perääntymistä.

Kiinnostavia lukuhetkiä!

1. Saksalaiset puolustivat kukkulaa

Yksittäinen kukkula tukki liittoutuneiden joukoilta tien Roomaan. Taistelu kukkulasta, jolla sijaitsi kaunis vanha luostari, oli kuin toisinto 1. maailmansodan juoksuhautojen mielettömyydestä. Rintama ei liikkunut juuri lainkaan neljään kuukauteen. Lopulta liittoutuneiden komentaja teki ristiriitaisen päätöksen.

Yö oli yhtä kylmä ja pitkästyttävä kuin yleensäkin niiden saksalaissotilaiden mielestä, jotka vartioivat kukkuloilla Cassinon lähellä sata kilometriä Roomasta etelään. Yhtäkkiä alkoi painajainen, kun heidän asemiensa edessä olleet rinteet täyttyivät eteenpäin rynnistävästä meluavista hahmoista. Uneliaat saksalaiset yrittivät ryhmittyä taisteluun, mutta se oli liian myöhäistä.

Ranskan armeijan marokkolaiset sotilaat rynnäköivät 12. tammikuuta 1944 nopeasti saksalaisten etuvartioasemiin. Kuolemaa halveksuvat pohjoisafrikkalaiset tekivät sitä mitä parhaiten osasivat.

”Marokkolainen rakastaa vuoria ja pimeää”, kirjoitti yhtä marokkolaisten rykmenttiä johtanut eversti Felix Lappara myöhemmin ylpeänä. ”Pettävään pimeyteen kätkeytyvät kalliot, pensaikot ja rotkot ovat marokkolaisen liittolaisia, sillä hänen silmänsä ovat tottuneet hämärään tuhansia vuosia. Hän tietää, milloin pitää edetä ja milloin odottaa.”

Marokkolaisdivisioona oli osa liittoutuneiden joukkoja, jotka olivat matkalla Italian halki. Saksalaiset olivat

perustaneet useita puolustuslinjoja, mutta niiden luo päästäkseen liittoutuneiden täytyi ensin raivata tiensä läpi taisteluasemista, joita oli sijoitettu Italian niemimaan pituussuunnassa kahtia jakavaan Apenniinien vuoristoon.

TAISTELUA TAUOTTA VIISI VUOROKAUTTA

Yhdessä algerialaisten kanssa marokkolaiset etenivät nopeasti vaikeassa maastossa yön pimeydessä. Ranskan armeijan pohjoisafrikkalaiset sotilaat näyttivät, ettei heitä turhaan pidetty maailman parhaimpiin kuuluvina hyökkäysjoukkoina.

Saksalaiset asettivat etulinjaan parhaimmistonsa: vaikeakulkuisessa maastossa taistelemaan koulutetut alppijääkärit. Marokkolaiset ja algerialaiset joutuivat valtaamaan jokaisen huipun käsikranaateilla ja pistimillä. Komentajat yrittivät hahmottaa kukkuloiden ja rotkojen rikkomaa maisemaa.

”Enää ei kamppailtu pieninä yksikköinä vaan mies miestä vastaan maastossa, jossa ei välttämättä tuntikausiin tiennyt, mitä vain kymmenen metriä edempänä tapahtui”, kerrotaan marokkolaisen divisioonan raportissa.

Taistelu jatkui vielä aamun sarastettua, ja pohjoisafrikkalaiset joukot etenivät hitaasti. Viimeinen kohde vallattiin viidentenä päivänä, ja uupuneet sotilaat saivat lopulta ansaitsemaansa lepoa. Operaatio osoitti, millaisen vastuksen Italian maantiede ja kokeneet saksalaisjoukot yhdessä muodostivat. Hyökkäys oli siirtänyt rintamalinjaa vain viisi kilometriä, ja liittoutuneet olivat saavuttaneet vasta saksalaisten varsinaisen puolustusaseman eli Gustav-linjan.

Liittoutuneet olivat edenneet pohjoiseen hitaasti ja vaivalloisesti syyskuusta 1943 lähtien Yhdysvaltain, Britannian ja Ranskan siirtokuntien joukkojen noustua

maihin Etelä-Italiassa. Saksalaiset olivat räjäyttäneet kaikki vuoriston jyrkkien rotkojen ja alankoja halkovien jokien sillat. Kapeat ja huonokuntoiset tiet oli miinoitettu, ja vuorenrinteille sijoitetut tykit, kranaatinheittimet ja konekiväärit olivat saaneet aikaan paljon tuhoa.

Ylivoimaiset liittoutuneet onnistuivat silti painostamaan saksalaisia perääntymään vuodenvaihteeseen asti. Sotamarsalkka Albert Kesselring oli luvannut Hitlerille, että hän kykenisi puolustamaan Roomaa kesään 1944. Sitä varten Kesselring oli valmistellut Gustav-linjan, rannikolta rannikolle ulottuneen puolustuslinjan, jonka piti pysäyttää vihollinen.

Puolustuslinjaa suojasivat vuoret miltei koko matkalta. Idässä Adrianmeren rannalla oli vain kapea kaistale tasankoa, ja lännessä Auruncivuoret nousivat suoraan merestä. Niiden ja Apenniinien välissä oli vain Lirin laakso, jota pitkin liittoutuneiden panssarivaunut voisivat edetä. Tankkien piti ylittää myös Rapidojoki, jota valvottiin kukkuloilta Cassinon kaupungin takaa.

Montecassinon kukkula oli ihanteellinen tähystyspaikka, josta saksalaiset kykenivät suuntaamaan tappavan tykistötulen kaikille pohjoiseen vieville reiteille. Montecassino olisi avainasemassa, jos liittoutuneiden joukkojen brittiläinen ylipäällikkö Harold Alexander yrittäisi murtautua Gustav-linjan läpi.

Alexander oli tajunnut jo aiemmin, että ”tie Roomaan on pitkä ja päällystetty piikeillä”. Hän laati kunnianhimoisen suunnitelman, jonka onnistuttua voitaisiin välttää rynnäkkö saksalaisten luonnollista linnoitusta vastaan. Maihinnousu Gustav-linjan taakse pakottaisi saksalaiset valitsemaan joko pakenemisen tai saarroksiin jäämisen.

Yhdysvaltalaisia ja brittiläisiä sotilaita kuljettaneita aluksia virtasi lauaintaina 22. tammikuuta 1944 länsirannikolle rintaman ja Rooman välissä sijainneen

Anzion edustalle. Maihinnousu ei yllättänyt Kesselringiä, jolla oli joukkoja valmiina. Saksan erikoisjoukot saartoivat nopeasti rannikon sillanpääaseman ja estivät kaikki murtautumisyritykset.

Anzion operaatio oli fiasko. Alexanderin joukkojen oli pakko yrittää läpi Gustav-linjasta.

YHDYSVALTALAISET ISKIVÄT TURHAAN

Anzion maihinnousun aikana liittoutuneet käynnistivät Lirin laakson suulla hyökkäyksen, jonka piti sitoa saksalaisjoukkoja etulinjaan. Hyökkäys muuttui yritykseksi murtautua Kesselringin puolustuslinjan läpi.

Ranskan armeijan pohjoisafrikkalaiset hyökkäsivät taas Saksan alppijääkärien kimppuun. Pian hyökkäyksen käynnistyttyä tuli käsky suunnanmuutoksesta. Sotilaiden piti kääntyä lounaaseen ja mennä auttamaan yhdysvaltalaisia, jotka yrittivät valloittaa kaupungin ja sen takana olevan Montecassinon kukkulan.

Kokeneet pohjoisafrikkalaiset sotilaat eivät juuri arvostaneet liittolaisiaan. He huomasivat, että saksalaiset kunnioittivat yhdysvaltalaisia yhtä vähän:

”Saksalaiset partiot liikkuvat joka puolella ei-kenenkäänmaalla kranaatteja heitellen ja herjauksia huudellen”, algerialainen kersantti Ben Bella kirjoitti myöhemmin.

”Tajusimme pian, että herjaukset olivat englanninkielisiä, koska saksalaiset luulivat meitä yhdysvaltalaisiksi. Yhdysvaltalaiset välttelivät partiointia, eivätkä he tienneet edes vihollisen asemien sijainteja.”

Yhdysvaltalaiset yrittivät ylittää Rapidojoen Cassinon pohjoislaidalla. Etenemistä hidastivat kuitenkin miinat ja mutaiset rantatörmät sekä saksalaisten tykkien ja konekiväärien tulitus.

Ylikersantti Billy Kirby muisteli: "Meitä tulitettiin koko ajan. Toiselle puolelle päästyämme näkymä oli kuin elokuvasta. En ollut koskaan nähnyt niin paljon ruumiita – omia poikiamme. Muistan pojan, johon osui konekiväärin luotisuihku. Luodit paiskoivat hänen ruumistaan kuin säilykepurkkia. Lähes kaikkiin osui. Kaikki lähimmät ystäväni komppaniassa joko kuolivat tai haavoittuivat."

Saksalaisetkin kärsivät taistelussa suuria tappioita. Yhden etulinjan rykmentin aliupseeri kirjoitti päiväkirjaansa:

"22. tammikuuta. Olen aivan loppu. Tykistötuli ajaa minut hulluksi. Pelkään enemmän kuin ikinä. Kuopasta ei voi lähteä koko yönä. Viime päivät ovat lannistaneet minut täysin."

Joukot pääsivät lopulta joen yli kolmen päivän päästä, ja saksalaiset sotilaat pakotettiin hitaasti mutta vääjäämättä Montecassinon rinteille. Yhdysvaltalaisien hyökkäyksen kärjessä eteni Havaijin etnisten japanilaisten pataljoona.

Vahvistuksista huolimatta hyökkääjien voimat ehtyivät 12. helmikuuta. Etulinja oli vain neljänsadan metrin päässä Montecassinon luostarista, mutta aluevalloituksista ei ollut hyötyä saksalaisten hallitessa yhä huippua.

Koko kukkula piti valloittaa uudella ratkaisevalla hyökkäyksellä. Se avaisi tien Lirin laaksoon, josta voitaisiin edetä Roomaan. Ensin piti vielä odottaa tuoreita intialaisia ja uusiseelantilaisia divisioonia.

Ennen hyökkäystä kenraali Alexander antoi tylyn käskyn ja lähetti pommikoneet Montecassinon keskiaikaisen luostarin kimppuun. Arvokas rakennus ei ollut kärsinyt vielä vaurioita, sillä saksalaiset olivat julistaneet sen puolueettomaksi alueeksi eivätkä olleet sijoittaneet sinne sotilaita.

INTIALAISUPSEERI EI LUOTTANUT SAKSALAISIIN

Kukkulan huipulla sijainnut luostari olisi ollut vankka linnoitus, josta oli vapaat näkymät taistelukentälle kilometrien säteelle, mutta sotamarsalkka Kesselring halusi säästää ainutlaatuisen kulttuuripaikkeen. Intialaisen divisioonan komentaja ei kuitenkaan luottanut vihollisen vakuutteluihin vaan vaati luostarin pommittamista maan tasalle ennen kuin lähettäisi miehensä rinteeseen. Alexander taipui, sillä sotilaat olivat vanhoja kivimuureja tärkeämpiä.

Aamulla 15. helmikuuta lentokoneiden armada peitti taivaan ja moottorien jyly peitti kaiken alleen. Yli 250 liittoutuneiden lentokonetta lensi Montecassinon yli ja pudotti pomminsa luostariin. Kyseessä oli toisen maailmansodan siihen saakka suurin maajoukkojen tueksi tehty ilmahyökkäys. Saksalainen upseeri kuvaili räjähdysten tuntuneen siltä kuin ”valtava käsi olisi ravistellut vuorta”.

Luostarissa menehtyi satoja italialaisia pakolaisia. Liittoutuneet olivat varoittaneet pommituksesta etukäteen pudottamalla lentolehtisiä, mutta luostarissa piileskelleet ihmiset eivät olleet uskoneet pommitusta mahdolliseksi.

Seuraavina päivinä Saksan radiossa arvosteltiin liittoutuneiden hyökkäystä: ”Montecassinon luostari on tuhottu täydellisesti. Brittiläis-yhdysvaltalaisen ilmavoimien järjestön voimannäyttö on ryövännyt ihmiskunnalta yhden sen arvokkaimmista kulttuuripaikoista.”

Sotilaallisesti pommitus epäonnistui täysin. Luostarin lähellä olleet saksalaisyksiköt kärsivät kyllä tappioita, mutta intialainen divisioona ei ollut valmis hyökkäämään ennen kuin kahden päivän kuluttua. Kun sotilaat lähtivät kipuamaan rinteitä 17. helmikuuta, saksalaiset tulittivat